

Barn och ungdomar som uppvisar ett kriminellt beteende - ett systemiskt perspektiv

Föreläsning av Nehrin Ganno

Presentation

Nehrin Ganno

Ganno Terapi AB

Legitimerad psykoterapeut med specialisering i systemisk terapi

Handledare inom psykosocialt arbete

Styrelseledamot och utbildare i Stiftelsen Kriminalitet som Livsstil

Ordförande Familjeterapiförening i Västra Sverige

Handledare och certifierare i FFT Sverige

Mer än 20 års erfarenhet av målgruppen.

Dagordning

13:00-16:30 föreläsning

Syfte med seminariet

- Presentera metoder och komponenter som, enligt forskning, är effektiva vid arbete med målgruppen.
- Utgå från ett systemiskt/bioekologiskt perspektiv
- Dela mina professionella erfarenheter
- Dialog om hur Maria Ungdom kan utveckla sitt systemiska arbete med målgruppen

Evidensbaserad praktik

”Den som behöver samhällets insatser ska erbjudas hjälp som bygger på bästa tillgängliga **kunskap**. Målet är att de metoder som socialtjänsten använder ska vara till **nytta** och aldrig till skada för brukaren.”

Socialstyrelsen, 2020

Forskning

- Omfattande forskning har genomförts om effektiva metoder för arbete med barn med kriminellt beteende.
- Socialstyrelsen i Sverige har genomfört en översikt av internationell forskning, vilket stöds av svenska studier inom samma område.
- Rekommendationerna bygger på 27 systematiska översikter som inkluderar över 520 primärstudier.
- Sex av dessa översikter är publicerade av SBU, Campbell eller Cochrane, kända för sin höga vetenskapliga kvalitet.
- De övriga översikterna har granskats och bedömts hålla tillräcklig kvalitet.
- En extern expertgrupp med omfattande erfarenhet inom forskningsområdet och målgruppen har granskat och kommenterat materialet.

De rekommenderade insatserna som bör användas

- strukturerade, fasindelade
- inriktade mot specifika riskfaktorer
- beteende- och färdighetsorienterade
- oftast inkluderar både föräldrar och barn

För barn 6-11 år

- **Beteendebaserade föräldraskapsprogram,** exempelvis Cope, De otroliga åren, Komet och Triple P
- **Multimodala KBT baserade färdighetsträningsprogram,** Coping Power Program, Dina-programmet och SNAP.

För barn 12-17 år

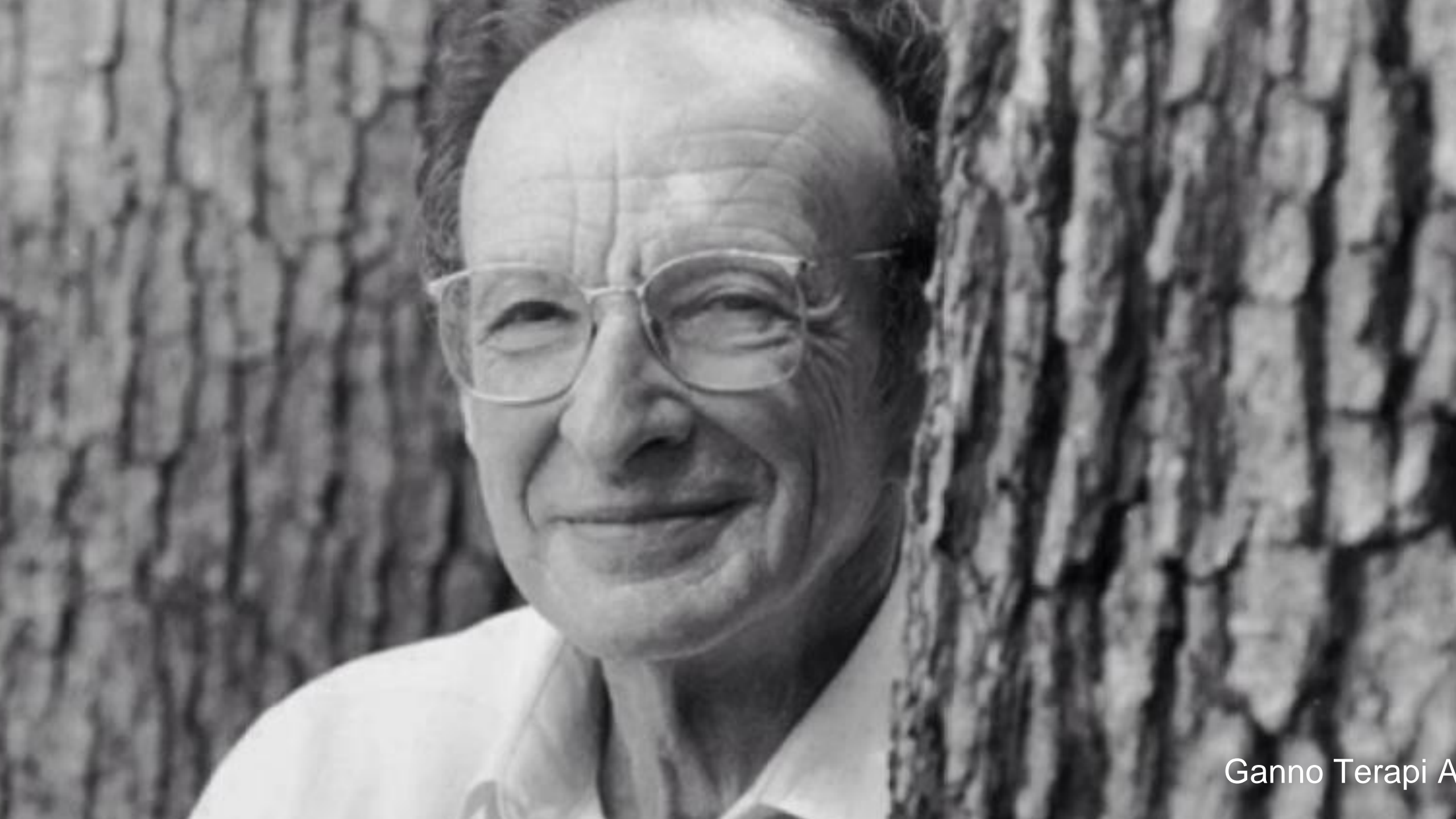
- **Strukturell familjebehandling** i öppenvård tex. BSFT, FFT, MDFT och MST
- **Alternativ till institutionsvård: TFCO**
- **Strukturerad individuell KBT baserad på beteende och färdighetsträning.**

Risikfaktorer för målgruppen

Bonta & Andrews, 2017

- **Risikbeteenden**
Impulsivitet, spänningssökande, irritabilitet, aggressivitet, likgiltighet inför andra, fientlig inställning till sin omgivning etc.
- **Attityder och värderingar**
Tankar och attityder som stödjer, bortförklarar eller förminskar betydelsen av normbrytande beteende.
- **Umgänge**
Umgänge med personer med normbrytande beteende eller som stödjer individens normbrytande handlingar
- **Missbruk**
Användning av alkohol och droger
- **Föräldrar/familj**
Bristfällig tillsyn, uppsikt och reaktion/hantering av barnets normbrytande beteende samt problematiska familjerelationer
- **Skola**
Svag anknytning till skola och bristfälliga prestationer
- **Fritid**
Brist på prosociala aktiviteter och fritidsintressen

Forskningen identifierar flera **nyckelkomponenter** som är hjälpsamma vid behandling av barn med kriminellt beteende

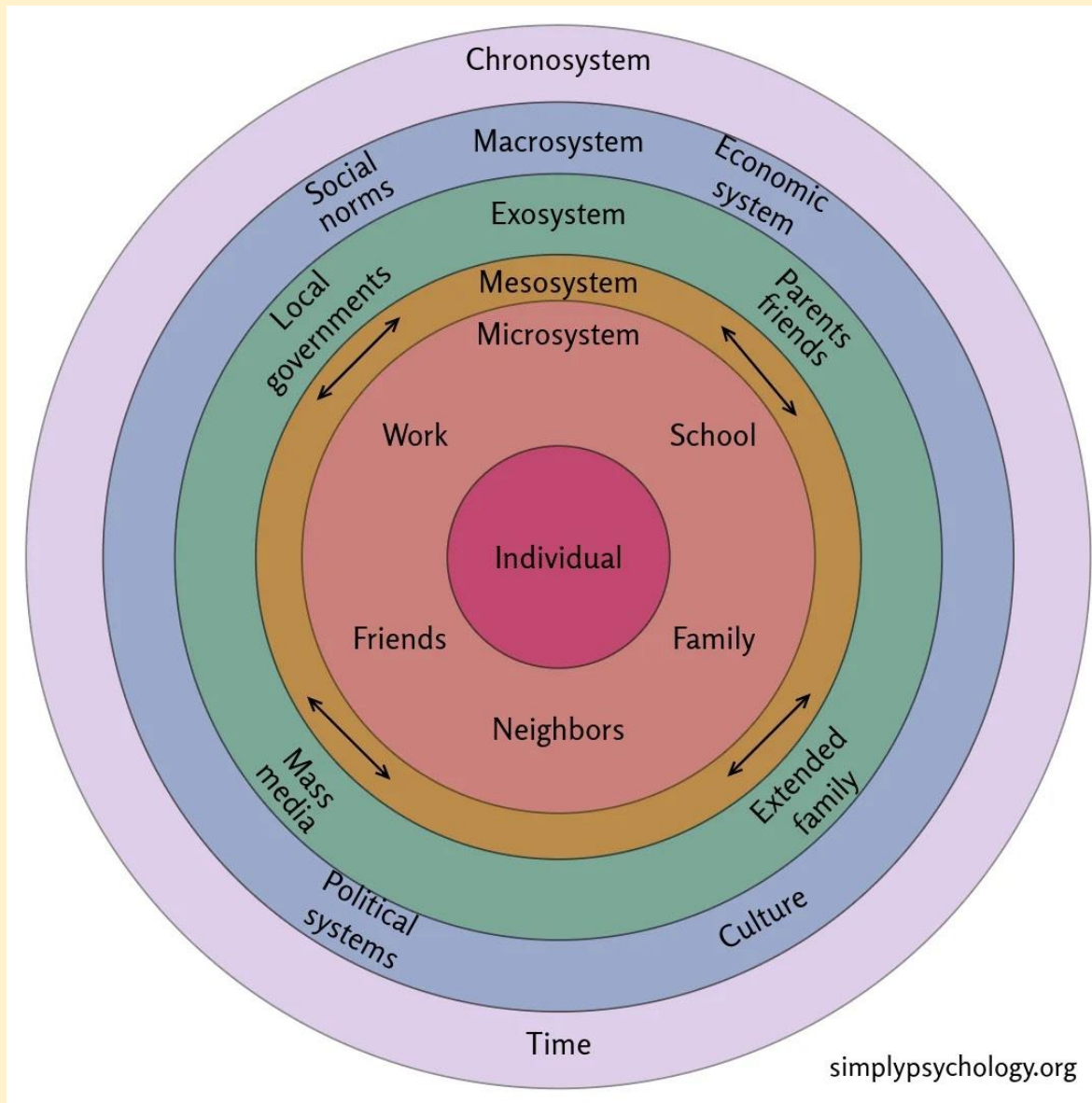

Ganno Terapi A

Urie Bronfenbrenner

1917-2005

Bioekologiska modell, 1979

Bioekologiska nivåer

- **individnivå** barnets kognitiva förmåga, intelligens, humör, tankar och psykiska hälsa.
- **mikronivå** relationer med familj, vänner och skola.
- **exonivå** grannar, sociala system, vänners föräldrar och utökad familj
- **mesonivå** hur delarna i mikrosystemet interagerar med varandra
- **makronivå** kulturella attityder och ideologier
- **krononivå** livshändelser och sociohistoriska förhållanden

Social inlärningsteori

- Social inlärningsteori hjälper oss att förstå hur barnet **förvärvar kriminella tankar och beteenden, i social sammanhang.**
- Hur **uppmärksamhet** och **belöningar** för vissa handlingar påverkar barnets framtida beteende.
- Liksom barnet lär sig kriminella beteenden kan de också **lära sig positiva, prosociala beteenden, tankesätt och sociala färdigheter genom social interaktion.**
- Att vara i en **prosocial miljö** kan hjälpa barnet att göra positiva förändringar.
- Personer som barnet har **starka band** till kan påverka deras beteende och tankar.

Familjeterapi som metod för att arbeta med den unges kriminella beteende

Familjeterapi - teman kopplade till risk och skyddsfaktorer på olika nivåer

Familjeklimatets betydelse

Hur ser familjeklimatet ut gällande text kommunikation, trygghet, tillit, närhet, avstånd, hierarkier, värme, kritik och beröm? Hur kan familjemedlemmarnas relationer till varandra stärkas? Hur kan familjens nuvarande livssituation förstås utifrån ett socialhistoriskt perspektiv?

Ungdomens umgänge

Hur kan familjen hantera den unges relationer med vänner när det gäller t ex insyn, regler, kontakt och kommunikation?

Prosociala miljöer och fritidsaktiviteter aktiviteter

Hur kan familjen stödja den unges deltagande i prosociala aktiviteter på fritiden?
Vilka möjligheter finns för familjen att öka den unges närvaro i positiva miljöer?

Skola

Hur kan familjen skapa en positiv attityd till skolan och utgöra ett stöd för att främja en bra skolgång.

Ungdomens kognitiva förmågor

Hur kan familjen förhålla sig till den unges kognitiva förmågor utifrån t ex struktur, inläring och kommunikation.

Värderingar och attityder

Hur kan familjen förhålla sig till sina egna och den unges värderingar och attityd gällande kriminalitet?

Samverkan med andra aktörer

Hur kan familjen samarbeta med både formella institutioner, såsom skola, fritidsverksamhet, socialtjänst, BUP och polis, samt med informella nätverk, exempelvis vänner, grannar, andra föräldrar och släktingar?

Teman

- Interaktion med andra system utanför familjen
- Familjeklimat
- Kommunikation
- Tillsyn
- Konsekvenser
- Belöningar
- Bekräftelse
- Syskonrelationer
- Föräldraattityder
- Föräldrarelation
- Hälsa
- Ekonomi
- Anknytning

Kognitiv beteende terapi

- KBT-tekniker kan vara effektiva för att förändra kriminella tankar och beteenden.
- I KBT är en nyckelkomponent att förstå hur ungdomens känslor, tankar och beteenden hänger ihop och hur de kan förändras.
- KBT-tekniker kan också tillämpas på ungdomens familjemedlemmar.
- KBT-inspirerade program fokuserar ofta på individen men behöver stödjas av bredare insatser på flera nivåer i systemet.

RBM modellen

Bonta & Andrews, 2017

- **Risk:** Insatser bör anpassas efter den risk individen utgör. Ju högre risk för återfall, desto intensivare bör insatsen vara
- **Behov:** Fokusera på de behov som är mest kriminogena, alltså de faktorer som har störst samband med brottslighet.
- **Mottaglighet:** Insatser bör anpassas efter individens förutsättningar och inlärningsstil för att vara mest effektiva.

Multimodalitet

- Arbeta parallellt med alla risk- och skyddsfaktorer på varje nödvändig nivå.
- Detta säkerställer att:
- insatserna är omfattande
- adresserar den komplexa interaktionen mellan de faktorer som bidrar till eller skyddar mot problematiska beteenden.

Motivation

Planera motivationsstödande insatser utifrån

Förändringshjulet i MI

- Begrundan
- Beslut
- Handling
- Återfall

Terapeutens kompetens

- Vilja
- Kunskap
- Metodtrohet
- Träning
- Handledning
- Teamarbete
- Flexibilitet
- Strukturerad och målinriktad
- Balanserad allians

Inte rekommenderat

- Fokusera endast på enskilda riskfaktorer.
- Använda skrämseltaktik.
- Placera barn på institutioner.

Sammanfattning

- Använd metoder och kärnelement som forskning har visat vara effektiva.
- Tillämpa ett systemiskt/bioekologiskt arbetssätt.
- Anpassa arbetet utifrån familjens specifika förutsättningar.
- Arbeta samtidigt med risk- och skyddsfaktorer på alla relevanta nivåer.
- Samordna insatserna.

1. Hur arbetar ni med målgruppen idag? Vad får ni med er av föreläsningen utifrån ert nuvarande arbete med målgruppen? Vad behöver finnas kvar, förändras, läggas till, tas bort?

Diskussionsfrågor och övningar

1. Gör en bioekologisk analys över en ungdom som ni träffar/har träffat. Vilka risk och skyddsfaktorer finns på de olika nivåerna? Hur skulle ni kunna arbeta med de olika risk och skyddsfaktorerna. Både direkt och indirekt.
2. Hur arbetar ni med målgruppen idag? Vad får ni med er av föreläsningen utifrån ert nuvarande arbete med målgruppen? Vad behöver finnas kvar, förändras, läggas till, tas bort?

- Al-Baldawi, R (2017). Familjen i exil- Flyktingfamiljer i en interkulturell och psykosocial kontext Bronfenbrenner bild på modell, <https://openverse.org/image/b5b29c01-87cd-418d-8cb0-8d83f25e7cb9?q=Bronfenbrenner>**
- Bergström, G (2009). Fångad i en livsstil. Studentlitteratur. Lund.**
- Bergström, G (2024). Kriminalitet som livsstil 5.0. Sjunde upplagan. Studentlitteratur. Lund**
- Bonta J & Andrews D (2017). The Psychology of chriminal conduct. Newyork. Routledge.**
- Broberg, A, Almqvist, K, Risholm Mothander, P, Tjus, T (2019). Klinisk barnpsykologi. Utveckling på avvägar. Natur & Kultur. Stockholm.**
- Ernvik, U (2019). Familjeterapi- En utforskande och samskapande lek som förvandlar relationer.**
- Hansson, K. & Hedenbro, M. (2001). Familjebehandling på goda grunder. Gothia. Stockholm**
- Mcgoldrick, M, Carter, B, Garcia Preto, N. The expanded family life cykle - individual, family, social perspectives.**
- Miller, S. D., Duncan, B. L. & Hubble, M. A. (2013). Beyond integration: The triumph of the common factors. Routledge. New York**
- Miller, S. D., & Bertolino, B (red). (2014). Feedback-Informerad Terapi - FIT. Studentlitteratur. Lund**
- Robbins, M. S., Alexander, J. F., & Perez, G. A. (2003). Alliance and dropout in family therapy with drug using adolescents. Journal of Family Psychology, vol. 17, 434-544. DOI:10.1037/0893-3200.17.4.534**
- Rogers, C. (1957). The necessary and sufficient conditions of therapeutic personality change. Journal of Consulting Psychology, 21(2), 95-103.**
- Rollnick S, Miller WR. What is Motivational Interviewing? Behavioural and Cognitive Psychotherapy. 1995;23(4):325-334. doi:10.1017/S135246580001643X**
- Rosenzweig, S. (1936). Some implicit common factors in diverse methods of psychotherapy: At last the Dodo said: "Everybody has won and all must have prizes". American Journal of Orthopsychiatry, Vol 6, 412-415. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1936.tb05248.x>**
- Socialstyrelsen (2021). Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott.<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2021-11-7626.pdf>**
- Wampold, B. E. (2015). How important are the common factors in psychotherapy? An update. World psychiatry, 14(3), 270-277. doi: 10.1002/wps.20238**
- Wrangsjö, B & Wirtberg, I (2019). Familjens livscykel. Studentlitteratur. Lund**

Kontakuppgifter

- Nehrin Ganno
- Mobiltelefon 0706855132
- Mail nehrin1978@hotmail.com
- Websida www.nehringanno.com